

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 11 juni – 12:45 uur d.d. 12 juni

(JenV) | Met input van VWS, BZK, BZ, FIN, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

NB: De ringen staan onderaan.

Samenvatting

- Er is veel media-aandacht voor aanhoudende gezondheidsklachten bij ex-coronapatiënten; 'Thuispatiënt corona is er vaak slecht aan toe' kopt AD op haar voorpagina en de Volkskrant opent met 'De lange nasleep van covid-19'. De schade die het coronavirus toebrengt aan het lichaam is zo groot, dat veel genezen coronapatiënten nog maandenlang klachten als extreme vermoeidheid en geheugenverlies houden, stellen onderzoekers wereldwijd. Lange revalidatie is onontbeerlijk.
- Verschillende branches hebben kritiek op de coronamaatregelen. Over problemen met handhaving in de horeca wordt veel geschreven. Sekswerkers gaven vanochtend een persconferentie in Nieuwspoor om voor eerdere hervatting van het werk te pleiten en hun protocol te presenteren. De kermisprotesten van gisteren krijgen ook nog veel aandacht, op sociale media, in reportages en in columns.
- Veel media halen het interview van RIVM-modelleur Wallinga aan: de besmettingsgraad groeit langzaam boven de 1 en besmettingen zullen toenemen, mede door versloffende discipline. Nederlanders voelen minder angst en 1,5 meter afstand houden wordt lastiger.
- Zorgen over de tweede golf: modelleur Wallinga zegt dat we beter voorbereid zijn. Drie grote zorgvakbonden geven aan dat er te weinig zorgpersoneel is.
- De heropening van scholen verloopt tot nu toe goed, maar scholen kampen wel met problemen, zoals het lerarentekort dat ook nog is verergerd door de coronacrisis.
- Eurocommissaris Johansson wil dat alle Schengenlanden vanaf maandag 15 juni de binnengrenzen openen. Vanaf 1 juli wil de EC dat de buitengrenzen van Schengen 'gedeeltelijk, geleidelijk en gecoördineerd' worden geopend.
- MKB-voorzitter Jacco Vonhof meent dat de Tijdelijke Wet Maatregelen Covid-19 'veel te strikt' is. Hij vreest dat de wet het draagvlak ondergraaft om het virus te bestrijden.
- Uit cijfers van het UWV blijkt dat het aantal vacatures daalt. Tegenover de daling in vrijwel alle beroepen staat een stijging in bepaalde branches: zorg & welzijn, overheid en de post- en koeriersbranche. Ook is een 'historische daling' van werkenden te zien in april. Het aantal faillissementen is echter gedaald.
- Uitvaartorganisatie Dela houdt op 7 november een landelijke herdenkingsdag.

Karakterisering berichtgeving

- Het advies van het 'Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten' komt terug in alle kranten, de journaals en Nieuwsuur van gisteravond en krijgt veel bijval.
- Verschillende berichten over vaccins: gevaar voor spionage, de 'internationale race', en mogelijk vervroegde testen.
- Uit veel cijfers waarover wordt geschreven blijkt de economische schade van de crisis: omzetsdalingen in meerdere branches, daling van vacatures, afname van aantal werkenden.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Schade*

- Uit cijfers van het UWV blijkt dat het aantal vacante banen vrijwel over de hele linie daalt. De daling in Twente en de oostelijke Achterhoek valt in vergelijking met andere regio's mee. Tegenover de daling in vrijwel alle beroepen staat een stijging in bepaalde branches: zorg & welzijn, overheid en de post- en koeriersbranche.
- De infrasector in Nederland heeft stevig te lijden van de stikstof- en pfas-problematiek en van de coronacrisis. Projecten zijn stilgevallen en de vergunningverlening hapert. Bouwend Nederland komt nu met cijfers. Het blijkt dat voor 70% van de bedrijven nog voor maximaal 12 weken werkvoorraad is.
- Verfmaker AkzoNobel meldde gisteren dat de omzet in april met 'bijna 30%' is gedaald en in mei met 'ongeveer 20%' in vergelijking met een jaar eerder.

- Het aantal faillissementen is in mei gedaald, meldt het CBS. Het zijn er 73 minder dan in april, waarmee het er zelfs minder zijn dan een jaar geleden. Bij horecazaken, in de handel en in de bouw is er wel sprake van relatief veel faillissementsaanvragen. Dat het over het algemeen meevalt met de bedrijven die omvallen komt volgens het CBS door de overheidssteun.
- Het aantal werkenden in Nederland is in april fors afgenomen. De daling met 1,8 procent is volgens het Centraal Planbureau (CPB) „historisch sterk.” Toch is het percentage internationaal gezien laag. Het CPB ziet uit internationale data dat de inzet op werktijdverkorting en ontslagbescherming een grotere afname heeft voorkomen. De daling van het aantal werkenden vertaalde zich niet in een vergelijkbare toename van de werkloosheid. Die ging omhoog van 2,9 procent naar 3,4 procent. Dat komt omdat jongeren en vrouwen zich terug hebben getrokken van de arbeidsmarkt.
- Uit een onderzoek onder de leden van Transport en Logistiek Nederland (TLN) komt naar voren dat de meeste ondervraagde transportbedrijven veel omzetverlies hebben. Gemiddeld gaat het om ruim 32%.
- Omzet luchtvaart in duikvlucht, blijkt uit cijfers van het CBS.

Scenario's

- Technologische industrie: de klap komt in het derde kwartaal.
- De economie zal nog zeker anderhalf jaar gebukt gaan onder de gevolgen van coronabeperkende maatregelen, zo verwacht ruim twee derde van de bezoekers van De Financiële Telegraaf.
- De coronacrisis trekt een zware wissel op de Rotterdamse haven. Dit heeft niet alleen grote gevolgen voor de productie en werkgelegenheid, maar zet mogelijk de plannen voor de energietransitie onder druk.

Informatiebehoefte

Economie

- Brancheorganisaties VCHO, ProFri en NHG luiden de noodklok. Er bestaat zoveel onduidelijkheid over de begrippen 'zelfstandige functie' en of 'afzonderlijke ruimtes' in horecabedrijven, dat de regels overal verschillend worden uitgelegd.
- Steeds meer EU-landen zetten vraagtekens bij verdeling coronafonds op basis van criteria van voor de crisis.

Zorg

- Naar aanleiding van 'Brits onderzoek' leeft op Twitter de vraag of we niet overal in het openbaar mondkapjes moeten dragen.
- In verschillende media aandacht voor de 'race om het vaccin'. Spionnen azen op Nederlandse vaccinkennis, China wordt als dreiging genoemd. De inlichtingendiensten zijn daarop 'alert'. Daarnaast kan het vaccin van Nederlandse farmaceut Janssen eerder worden getest dan gedacht.
- Op IC's is weer genoeg ruimte voor niet-coronapatiënten.
- De besmettingsgraad in Nederland groeit langzaam boven de 1. Meerdere media quoten uit een interview van Trouw met modelleur Wallinga van het RIVM: de besmettingen zullen weer toenemen. Dat komt door versoepeling van de maatregelen maar ook doordat de discipline versloft. We kunnen een graad van meer dan 1 voor nu 'wel lijden', als het aantal besmettingen hoger wordt 'moet het roer om'.
- Hoogleraar immunologie Huub Savelkoul zegt dat het erop lijkt dat het coronavirus het immuunsysteem blijvend herprogrammeert. Het stofje dat in het lichaam het eerste alarmsignaal afgeeft, wordt minder aangemaakt waardoor de afweerreactie trager op gang komt. Die programmeerfout duikt vermoedelijk weer op, zegt Savelkoul, als een ex-patiënt met een ander coronavirus te maken krijgt, wat het grotere risico op nieuwe infecties kan verklaren.

Onderwijs

- Coronavirus zorgt voor nog groter lerarentekort bij herstartende scholen.
- Uit een peiling van de Algemene Vereniging voor Schoolleiders blijkt dat de heropening van de basisscholen tot nu toe goed verloopt, maar dat twee derde tegen problemen aanloopt.

Buitenland

- Op social media leven vragen over de mogelijkheid van vakantie-reizen naar specifieke landen en op de langere termijn. Mensen vragen wanneer er wordt versoepeld voor landen die nog oranje zijn.

Kwetsbare groepen

- Speciaal gezant Roemer meent dat het over moet zijn met de uitbuiting en slechte huisvesting van arbeidsmigranten, die uiteindelijk leidt tot 'massale coronabesmettingen.' Registratie zou moeilijk zijn vanwege Europese regels. Er werken in Nederland zo'n 400.000 mensen van elders. De rapportage in Nieuwsuur schetste een onthutsend beeld van de werk en leefomstandigheden van arbeidsmigranten. Vakbond FNV is blij met het advies, en wil 'dat er acuut wordt ingegrepen. Dit is cruciaal voor de veiligheid van arbeidsmigranten, hun Nederlandse collega's en voor de gezondheidssituatie in Nederland', zegt vicevoorzitter Tuur Elzinga. Op social media wordt de quote van Emile Roemer gedeeld: 'Alle aandacht nu naar racisme en slavernijverleden, prima, maar deze hedendaagse slavernij verdient net zoveel aandacht'. Alle adviezen van het aanjaagteam krijgen veel bijval.
- Alzheimer Nederland concludeert uit een peiling onder meer dan duizend mantelzorgers, dat mensen die voor een naaste met dementie zorgen, het deze maanden heel moeilijk hebben. Vier op de vijf mantelzorgers voelen zich zwaarder belast dan voor de coronacrisis.
- Ouderen vereenzamen. In het AD vertelt een man over hoe zijn broer depressief werd.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Zorg

- Nederland heeft niet genoeg zorgpersoneel om een tweede coronagolf aan te kunnen. Dat zeggen de drie grote zorgvakbonden tegen BNR.
- GroenLinks stelt op twitter dat de zorgpremie niet mag stijgen door de coronacrisis.

Herdenking

- Uitvaartorganisatie Dela houdt op 7 november een landelijke herdenkingsdag. Ook zegt de organisatie dat de sterftcijfers niet hoger zijn dan tijdens de griepgolf van 2018.

Economie en werk

- Cafés in Eindhoven sluiten uit onvrede over coronaregels. Ze zeggen niet anders te kunnen omdat gasten zich niet aan regels houden en cafébazen nu al een waarschuwing zouden krijgen. 'Ondernemen wordt onmogelijk gemaakt'. Brancheorganisatie Horeca Nederland laat in EenVandaag weten snel af te willen van de coronamaatregelen die hen zijn opgelegd. De sector kan er niet mee uit de voeten. De afdeling van de Koninklijke Horeca Nederland in Breda heeft een brandbrief gestuurd aan het kabinet, en pleit ervoor dat huidige regels worden losgelaten.
- Sekswerkers willen vanaf 15 juni weer kunnen werken en hebben een protocol klaar. Vandaag geeft platform SeksWerkExpertise een persconferentie in Nieuwspoort in Den Haag. Het protocol is grotendeels gebaseerd op dat van andere contactberoepen, en omvat o.a. het wassen na elke klant en wegblijven uit de 'vochtige ademzone'.
- FNV vindt dat de overheid snel aanvullende eisen moet stellen aan callcenter Teleperformance, dat de telefoontjes afhandelt van mensen die zich willen laten testen op corona. De vakbond is erg kritisch over het bedrijf en dringt aan op betere afspraken over zaken als veiligheid, loon en opleiding van de medewerkers.
- Vakbond voor cabinepersoneel stapt naar de rechter over de manier waarop KLM personeel wil ontslaan.
- Van het crisispakket voor de land- en tuinbouw blijven honderden miljoenen euro's ongebruikt. Vooral de sierteelt en voedingstuinbouw vroegen veel minder steun aan dan verwacht.
- Managers zijn van mening veranderd over thuiswerken, zeggen ze in NRC Next. Ze zien nu in de praktijk dat er productiever en efficiënter gewerkt wordt door thuiswerkers.
- Banken en verzekeraars hebben gezamenlijk een protocol financiële dienstverleners opgesteld. Daarin geven zij aan hoe zij omgaan met de coronamaatregelen.

- Sinds het begin van deze maand mogen ook marktlieden met niet-voedingsmiddelen weer hun waren verkopen in Amsterdam. Kooplieden van de Haagse Markt zijn opgelucht dat de coronamaatregelen sinds 1 juni zijn versoepeld, maar hopen op meer verruiming.
- Wil Europa sneller en voortvarender uit de coronacrisis komen, dan zal het project dat moet leiden tot de kapitaalmarktunie fors versneld moeten worden. Dat adviseert een groep prominente beleidsmakers en bestuurders uit de financiële sector in een rapport voor de Europese Unie.

Buitenland

- Eurocommissaris Johansson wil dat alle Schengenlanden vanaf maandag 15 juni de binnengrenzen openen. Veel landen waren dit al van plan (zoals België en Nederland), maar anderen willen pas de 30^e openen (zoals Spanje en Portugal) of blijven de hele zomer dicht (Denemarken). Ook Zwitserland en IJsland zijn vanaf maandag weer open voor Nederlanders. Het reisadvies is daarom aangepast. Oostenrijk opent voor 31 landen vanaf 16 juni.
- Vanaf 1 juli wil de EC dat de buitengrenzen van Schengen 'gedeeltelijk, geleidelijk en gecoördineerd' worden geopend. De Europese Raad moet hiervoor een lijst met landen opstellen. Volgens EC Johansson kunnen Bosnië-Herzegovina, Servië, Albanië, Kosovo en Noord-Macedonië meteen op 1 juli al open.
- Marokkanen die in Nederland gestrand zijn demonstreren vanmiddag bij de Marokkaanse ambassade in Den Haag. Het zou in totaal om zo'n 8.000 gestrande Marokkanen gaan. Minister Bourita van BZ zegt dat Marokko de afgelopen 3 weken 1103 Marokkanen heeft gerepatriëerd (uit verschillende landen).
- De EC zegt haar Emergency Support Instrument van 2,7 miljard te willen gebruiken voor het aanschaffen van vaccins.

Cultuur

- In het programma NPO Radio 1 - Nieuws en Co aandacht voor de twee miljoen die het Prins Bernhard Cultuurfonds beschikbaar heeft gesteld voor kunstenaars. Velen probeerden een aanvraag te doen, maar de website ging plat. Het fonds laat weten dat ze nog nooit eerder hebben meegemaakt dat er zoveel aanvragen tegelijk binnenkomen.

Maatschappij

- Verschillende maatschappelijke organisaties en bedrijven presenteren vandaag een pamflet waarin aandacht wordt gevraagd voor het gebrek aan toiletvoorzieningen tijdens de crisis. Dat tekort was er al, maar is nu 'nog schrijnender'. Volgens de organisaties leunen de gemeenten te veel op horeca en moeten er openbare voorzieningen komen. Een vrouw met een medische conditie geeft aan veel minder naar buiten te gaan door het probleem.

Betekenisgeving

Economie

- Media plaatsen reportages en columns over de kermisprotesten, en de worsteling en wensen van de exploitanten. Diederik Gommers zei bij Op1 dat bezoek moet kunnen, hij ziet geen verschil tussen de kermis en de Efteling. Uit een opiniepeiling van Hart van Nederland blijkt dat een meerderheid wil dat ook de kermis weer opengaat. Op de sociale media krijgen de kermisexploitanten veel bijval. In sommige artikelen wordt geschreven dat het kabinet zal kijken naar heropening. Een columnist merkt op dat het 'bon ton' lijkt te zijn geworden om je niet aan regels te houden bij protesten.
- Felle kritiek van CEO Ryanair op staatssteun KLM.

Zorg

- Thuispatiënten zijn er slecht aan toe. Bijna alle patiënten houden langdurig (3 maanden) klachten. Meer dan de helft heeft moeite met lopen en sporten, volgens een enquête van o.a. het Longfonds. Ex-patiënten kampen nog maandenlang met hoofdpijn, extreme vermoeidheid, ademnood of concentratieproblemen, ook als zij voor de ziekte fit waren. Dat ervaren niet alleen patiënten die op een ic lagen, maar ook mensen die thuis uitziekten. Dit is ook een van de meest prominente onderwerpen op Twitter: mensen bevestigen het beeld met ervaringen uit hun omgeving en sommigen hekelen de

groepsimmunitet-aanpak vanwege dit nieuws. 'Dit is de polio van deze generatie', en 'de golf zit nu bij de revalidatiecentra'. Ex-patiënten vertellen over hun ervaringen.

- Veel aandacht voor de haringschenking aan 'corona-prominenten'. Meestal positief, maar soms ook verbazing: 'geen salarisverhoging, wel haring'. Een paar internationale media besteden aandacht aan de schenking van Nederlandse haring aan Duitsland.

Reizen

- Turkije is verontwaardigd over het reisadvies dat nog steeds op oranje staat terwijl Italië geel is. Nederlanders zijn vanaf 20 juni weer welkom in Turkije. Op sociale media zijn reclames te zien waarin het land en de luchthaven in Istanbul laten zien klaar te zijn voor vakanties.

Coronawet

- Jacco Vonhof (voorzitter MKB Nederland) erkent dat de regels verwarrend kunnen zijn. De wet is hem veel te strikt en doet afbreuk aan het maatwerk waarmee het bedrijfsleven het virus te lijf gaat. Hij vreest dat strikte wetgeving het draagvlak ondergraaft om het virus te bestrijden.
- In een enkel artikel wordt geschreven over het kort geding van viruswaanzin.nl tegen de overheid om coronamaatregelen te stoppen.
- In de Volkskrant een advertentie die oproept op om 'de rampzalige wetsvoorstellen van dit kabinet tot normalisering van de lockdownmaatregelen' niet te ondertekenen.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
• Nederlanders overleden aan COVID-19. • Ex-patiënten die lang moeten revalideren. • Zorgpersoneel. • Ondernemers en personeel: kermisexploitanten, sekswerkers, horecaondernemers, cabinepersoneel. • Arbeidsmigranten. • Schoolpersoneel en leerlingen.	• Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders. • Klanten van getroffen bedrijven. • Ouders van leerlingen.	• Algemeen publiek dat zich zorgen maakt. • Politici.